

KICHIK BIZNES EGALARINI KREDITLASHNI TAKOMILLASHTIRISH

O'rmonov Xasanboy Xaydaralievich
Abdunazarova Elnura Adxam qizi
Qayumova Shukrona Ravshanjon qizi

Annotatsiya: Ushbu tezisdagi kichik biznes subyektlarining iqtisodiyotda tutgan o'rnini, ularni kreditlash mexanizmini takomillashtirishning zarurligi asoslab berilgan. Mamlakatimizda kichik biznes subyektlarini kreditlashda banklar raqamli kreditlash platformalarini rivojlantirishi va ulardan samarali foydalanishi uchun kichik biznes subyektlarini moliyaviy savodxonligi oshirish taklif qilingan.

Kalit so'zlar: kichik biznes, kredit, kreditlash mexanizmi, kreditlash platformasi, moliyaviy savodxonlik.

Аннотация: В данной тезисе обоснована роль субъектов малого предпринимательства в экономике, необходимость совершенствования их механизма кредитования. Было предложено повысить финансовую грамотность субъектов малого предпринимательства, чтобы банки могли развивать платформы цифрового кредитования и эффективно использовать их при кредитовании субъектов малого предпринимательства в нашей стране.

Ключевые слова: малый бизнес, кредит, механизм кредитования, кредитная платформа, финансовая грамотность.

Klyuchevqe slova: malqy biznes, kredit, mexanizm kreditovaniya, kreditnaya platforma, finansovaya gramotnostg'.

Abstract: In this thesis, the role of small business entities in the economy, the need to improve their lending mechanism is justified. It was proposed to increase the financial literacy of small business entities so that banks can develop digital lending platforms and use them effectively in lending to small business entities in our country.

Key words: small business, credit, lending mechanism, lending platform, financial literacy.

Bugungi kunda mamlakatimiz iqtisodiyotini barqaror rivojlanishini tahminlashda kichik biznes subyektlari muhim rol o'ynaydi. Eksportni hajmini oshirish, innovatsiyalarni keng ko'lamda joriy qilish, yangi ish o'rinlarini yaratish, davlat byudjetiga soliq tushumlarini ko'paytirish, yalpi ichki mahsulotni o'sishi va oxir oqibat aholi turmush darajasini oshirishda dinamik ravishda rivojlanayotgan kichik biznes subyektlarining o'rnini muhim sanaladi. Shuning uchun hammamlakatimizda kichik biznes subyektlarini rivojlantirishga alohida ehtibor berilib kelinmoqda. Ayniqsa, ularni moliyaviy qo'llab-quvvatlash maqsadida davlat resurslari hisobidan imtiyozli kreditlash mexanizmi yo'lga qo'yilgan.

O‘zbekiston Respublikasida kichik biznesni rivojlantirish uchun amalga oshirilgan islohotlarga qaramasdan, ularni kreditlash mexanizmini yanada takomillashtirish zarurati dolzarb masalalardan biri bo‘lib qolmoqda. Chunki kichik biznes subektlari ko‘plab to‘siqlarga duch kelmoqda, jumladan, moliyaviy resurslar cheklangan, ularga erishish murakkabdir. O‘zbekistonda kichik biznesni qo‘llab-quvvatlash va rivojlantirishga qaratilgan qator dasturlar va tashabbuslar mavjud bo‘lsa-da, kreditlash mexanizmlarini takomillashtirish hali ham o‘z yechimini topgani yo‘q. Yangicha moliyaviy yordam ko‘rsatish usullarini ishlab chiqish orqali kichik biznesni yanada samarali qo‘llab-quvvatlash lozim.

Mamlakatimizda «Kichik biznesni uzluksiz qo‘llab-quvvatlash» kompleks dasturi qabul qilingan bo‘lib, uni 2023 —2026 yillarda amalga oshirish uchun davlat mablag‘lari hisobidan 6 trillion so‘m va xalqaro moliya institutlarining 1,2 milliard AQSH dollari miqdoridagi mablag‘lari yo‘naltirish belgilangan. Quydagikichik biznes subhektlari «Kichik biznesga ko‘maklashish markazi» MCHJga onlayn ariza yuborish orqali Dasturda ishtirok etish huquqiga ega bo‘ladi:kamida bir yil mobaynida faoliyat yuritayotgan yakka tartibdagi tadbirkorlar, dehqon xo‘jaliklari, o‘zini o‘zi band qilgan shaxslar, hunarmandlar, kasanachilar, nodavlat tahlil tashkilotlari, uch va undan ortiq kishini doimiy ish bilan tahminlayotgan kichik tadbirkorlik subhektlari;oilaviy tadbirkorlik dasturlari doirasida o‘z biznes loyihalarini muvaffaqiyatli amalga oshirib, ijobiy kredit tarixiga ega bo‘lgan yuridik va jismoniy shaxslar .Mamlakatimizda kichik biznes subhektlarini kreditlash mexanizmini takomillashtirish maqsadida raqamli kreditlash platformalarini rivojlantirish lozim. Bu ularga tez va oson kredit olish imkoniyatini beradi, ular masofadan turib kreditni oson olishi mumkin bo‘ladi. SHu bilan birga, tijorat banklari kredit berish jarayonini avtomatlashtirish natijasida operatsion xarajatlarini kamaytirish imkoniyatiga ega bo‘ladilar. O‘zbekistonlik olim T.Aslanovning fikricha, “Fintex texnologiyalari va raqamli kreditlash platformalari kichik biznesning o‘sishiga yordam beradi. Ushbu texnologiyalar kichik biznes subhektlari uchun tezkor kredit olish imkoniyatlarini yaratadi, kreditlash jarayonini avtomatlashtiradi va banklar uchun mahlumotlar tahlilini soddalashtiradi. Raqamli platformalar, ayniqsa, yangi boshlovchi tadbirkorlarga kredit olishni soddalashtiradi va ular uchun moliyaviy imkoniyatlarni kengaytiradi”. Kichik biznesni qo‘llab-quvvatlash uchun fintex texnologiyalarini tatbiq etish ularning moliyaviy holatini tahlil qilish va xavf profilini aniqlashga yordam beradi. Bu kredit berish jarayonini soddalashtiradi va tezlashtiradi. Ammo insonlarda bunga nisbatan moliyaviy savodxonlik yetarli bo‘lishi kerak, aks holda ular kredit olish jarayonini to‘liq tushunmaydilar yoki moliyaviy rejalashtirishni to‘g‘ri amalga oshira olishmaydi. Bu kabi muammolar bo‘lishi tabiiy hol, shuning uchun kichik biznes egalari va menedjerlari uchun moliyaviy

masalalar bo'yicha treninglar tashkil etilishi zarur. Kurbanov moliyaviy savodxonlikni oshirishning iqtisodiy ahamiyatini tushuntiradi. U kichik biznes egalari uchun moliyaviy qarorlar qabul qilishda muhim vosita sifatida moliyaviy savodxonlikni ko'rsatadi. Uning fikriga ko'ra, moliyaviy savodxonlikni oshirish kichik biznesga o'z bizneslarini samarali boshqarish imkonini beradi. Kichik bizneslarni qo'llab-quvvatlash, ular uchun arzon va qulay kreditlar taqdim etish, shuningdek, moliyaviy savodxonlikni oshirish orqali, iqtisodiyotda barqaror o'sishni tahminlash mumkin. Rivojlangan mamlakatlar, xususan, AQSH va Yevropa mamlakatlarida kichik biznesga kredit berishda davlat tomonidan taqdim etiladigan kafolatlar va subsidiyalar keng qo'llaniladi. Shuningdek, ular onlayn kreditlash platformalarini joriy etishda ilg'or tajribaga ega. Xitoyning ham mikrokreditlash tizimi kichik va o'rta biznesni rivojlantirish uchun asosiy vositalaridan biri hisoblanadi. Kichik biznesga arzon va qisqa muddatli mikrokreditlar taqdim etiladi, bu esa biznesning o'sishiga yordam beradi. Xulosa qilib aytganda, mamlakatimizda kichik biznes subhektlarini kreditlash mexanizmini takomillashtirish iqtisodiyotning o'sishiga katta hissa qo'shadi. Buning uchun quyidagi chora-tadbirlarni amalga oshirish maqsadga muvofiqdir: tijorat banklari kichik biznesni raqamli kreditlash platformalarini rivojlantirish lozim. Bu kichik biznes subhektlariga tez va oson kredit olish imkonini beradi, tijorat banklariga esa operatsion xarajatlarni kamaytirib, ularning samaradorligini oshiradi. Kichik biznes subhektlari kredit olishda zamonaviy raqamli moliya texnologiyaridan foydalanishi va olingan kreditlarni samarali ishlatishi uchun ularning moliyaviy savodxonligini oshirish lozim. Buni tijorat banklari o'zlari onlayn tashkil etishsa, samarali bo'ladi. Eng muhimi ular o'zlariga moliyaviy savodga ega bo'lgan mijoz yaratadilar.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023 yil 14 sentyabrdagi "Kichik biznesni rivojlantirishni moliyaviy va institutsional qo'llab-quvvatlash chora-tadbirlari to'g'risida" PQ-306-son qarori. <https://lex.uz/ru/docs/6609110>
2. Aslanov, T. (2022). "Moliyaviy savodxonlik va uning kichik biznesga ta'siri". Journal of Economic Research, 12(3), 45-59.
3. Kurbanov, Sh. (2020). "Kichik biznes va moliyaviy savodxonlik: Amaliy yondashuv". Tashkent: Tashkent State University.
4. Rasulov, S. (2021). "Kichik biznes subhektlariga moliyaviy Yordam va kreditlash mexanizmlarini takomillashtirish: Tajribalar va yangi yo'nalishlar"